

Poznávať zvnútra a vidieť celé

Venované šesťdesiatinám Andreja Rozmana

Andrej Rozman, mimoriadny profesor slovenskej literatúry na Filozofickej fakulte Univerzity v Ľubľane, literárny vedec, prekladateľ, kultúrny organizátor, je vedúcou osobnosťou slovakistiky v Slovinsku.

Andrej Rozman (11. 10. 1947) sa narodil v tom istom roku, v ktorom jeho predchodca Viktor Smolej – prvý slovinský slovakista a významný prekladateľ slovenskej literatúry – s veľkými problémami založil lektorát slovenčiny na Filozofickej fakulte v Ľubľane. Nebola to náhoda, keď sa o dvadsať rokov neskôr vybral mladý študent slavistiky študovať do dovtedy Slovincom veľmi vzdialenej Bratislavy.

Andrej Rozman začal študovať slovinčinu a ruštinu v Ľubľane, v štúdiu však pokračoval v Bratislave, kde v roku 1974 absolvoval slovenský jazyk a literatúru na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského. Bratislavské roky nepochybne zanechali v jeho živote výrazné stopy. Napriek tomu sa po skončení štúdia s rodinou vrátil do Slovinska (ako sám hovorí, v Juhoslávii bola predsa len o niečo lepšia perspektíva). Až v roku 1991 začal pracovať ako lektor slovenského jazyka na Filozofickej fakulte v Ľubľane, dovtedy pôsobil ako stredoškolský učiteľ v meste Velenje. V roku 2001 získal docentúru v odbore slovenská literatúra, o päť rokov neskôr sa stal mimoriadnym profesorom.

Bibliografia Andreja Rozmana svedčí o širokom zábere jeho vedeckej práce. Venuje sa predovšetkým moderným slovensko-slovinským kultúrnym vzťahom (dizertačná práca *Náčrt dejín slovinsko-slovenských kultúrnych vzťahov od začiatku 19. storočia do roku 1918*), dejinám slovinskej a slovenskej literatúry 18. a 19. storočia, v ostatnom čase sa zaoberá staršou českou a slovenskou literatúrou. Jeho prínosom do slovinskej literárnej vedy je poukázanie na tesné prepojenie kultúrneho priestoru Slovincov, Čechov a Slovákov v prvej polovici 19. storočia na základe korešpondencie ich významných predstaviteľov. Dôkazmi sú jeho štúdie o P. J. Šafárikovi, L. Štúrovi, J. Kollárovi, M. Hamuljakovi, J. Kopitarovi a F. Prešernovi.

Andrej Rozman sa nielenže obdivuhodne orientuje v slovenskom literárnom priestore, ktorý sleduje už od študentských čias, ale môžeme povedať, že intímne pozná literárnu tvorbu druhej polovice 20. storočia. Svedčí o tom vyše šesťdesiat prekladov poézie, prózy, drámy a esejí, ktoré vyšli v rôznych slovinských antológiách a literárnych časopisoch (*Dialogi, Apokalipsa, Nova revija, Sto rokov slovenskej literatúry*). Z knižných prekladov treba vyzdvihnúť výber próz *Krutý strojvodca* a *Večné je zelený...* Pavla Vilikovského, *Dvere do kľúčovej dierky* Dušana Duška, z poézie *Opus her(m)eticum* Mariána Milčáka. Na budúci rok očakávame preklad Ballekovho *Pomocníka*.

Perspektívu literárneho vedca spája Andrej Rozman so širším pohľadom na stredo-európsku skutočnosť; je to perspektíva historika, kultúrneho pracovníka, politicky neapatického človeka. Jeho vrcholné dielo z tejto oblasti je slovinský preklad monografie *Dejiny Slovenska* (ed. Elena Mannová), ktorý vyšiel ako prvý zväzok edície *Dejiny stredo-európskych krajín*. Na tomto mieste môžeme spomenúť aj úspešný preklad *Ouředníkůvých Stručných dejín 20. storočia* (Europeana).

Andrej Rozman úspešne spája vedecký výskum s pedagogickou praxou. Je autorom, editorom a aj prekladateľom viacerých učebníc a príručiek pre študentov slovakistiky a bohemistiky v Slovinsku (*Slovenčina pre Slovincov* A. Rýzkovej, *Staršia česká literatúra, Sto rokov slovenskej literatúry, Slovenská gramatika* J. Vaňka). To, čo nás ako študentov u profesora Rozmana fascinovalo, bol jeho spôsob prednášania: dokázal nás presvedčať s elánom, vedeckou zvedavosťou, životnými historkami aj anekdotami. Vyškoliť silnú generáciu historikov a slavistov (J. Šink, A. Kladník, J. Gašparič, T. Kregar a ďalší), ktorí sa teraz, v rámci svojho výskumu v oblasti architektúry, politických dejín, kultúrnych vzťahov a literatúry, venujú problematike českého a slovenského priestoru.

Úlohy medzikultúrneho sprostredkovateľa sa Andrej Rozman najlepšie zhostil ako člen poroty medzinárodného literárneho stretnutia Vilenica. Bolo založené v polovici osemdesiatych rokov ako pokus o prelínanie literatúr západnej a východnej Európy a Andrej Rozman v rámci neho aktívne propagoval to najlepšie zo slovenskej (a tiež českej a litovskej) literatúry nielen v Slovinsku, ale aj v zahraničí. Kľúčové dielo, antológia *Sto rokov slovenskej literatúry*, ktorú pripravil Ústav slovenskej literatúry SAV v Bratislave, vzniklo práve na podnet Andreja Rozmana vo Vilenici.

Viktorovi Smolejovi sa pred polstoročím podarilo založiť lektorát slovenského jazyka, Andrej Rozman spolu s polonistom Nikolajom Ježom však urobili ďalší krok. Vďaka diplomatickej aktivite a presvedčivosti Andreja Rozmana a taktiež vhodnej politickej situácii v Európe v roku 2004 sa im po dlhoročných problémoch podarilo založiť katedry západoslovanských jazykov na Filozofickej fakulte Univerzity v Lubľane. Štúdium slovenského jazyka a literatúry má nepopierateľne veľký význam pre zviditeľňovanie Slovenska v zahraničí.

Napriek výstižnosti citátu „Guľka a medaila trafia vždy nesprávne prsia“ treba pripomenúť aspoň dve výnimočné ocenenia, ktoré získal Andrej Rozman za svoju prácu na poli slovakistiky a rozvoj medzikultúrnych vzťahov – Hviezdoslavovu cenu (2001) a Cenu ministra zahraničných vecí Slovenskej republiky (2007). V súčasnosti svoje skúsenosti a kontakty zúročuje v rámci medzinárodnej inštitúcie Fórum slovanských kultúr.

S kolegami prajeme jubilantovi ešte veľa zdravých a tvorivých rokov.

Špela Sevšek Šramel